

FELSEFE

MEDENİYET YOLCULUĞU

BİLAL KARAHAN

dünbugün
yarın

Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

“dün” den öğrendikleriyle
“bugün” ü yaşamak
“yarın” ları aydınlatır.

“dün” den öğrendikleriyle
“bugün” ü yaşamak
“yarın” ları aydınlatır.

© 2024, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 399
Felsefe: 25

ISBN 978-625-6063-57-0
Sertifika No: 52315

Basım Tarihi: İstanbul, 2024

Yazar: Bilal Karahan

Editör: Mirpenç Akşit

Yayın Yönetmeni: İrfan Güngörür

Kapak/Mizanpaj:
DBY Ajans

Baskı/Cilt:
Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Tic. A.Ş.
(Sertifika No: 46519)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Medeniyet Yolculuğu: Abdülhüseyin Zerrinkub'un Medeniyet Tasavvuru
Yazar: Bilal Karahan Editör: Mirpenç Akşit (Doç. Dr.)
İstanbul: DBY Yayınları, 2024.
144 s. ; 13,5 x 21,0 cm (DBY Yayınları ; No. 399) Dizin var.
ISBN 978-625-6063-57-0
1- Felsefe 2- İslâm Felsefesi 3- Medeniyet 4- Abdülhüseyin Zerrinkub

Bu kitap, Ağustos 2024'te İğdır Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, İslam Felsefesi Anabilim Dalı Yüksek Lisans programı kapsamında, Doç. Dr. Mirpenç AKŞİT danışmanlığında savunulan "Abdülhüseyin Zerrinkub ve İslam Medeniyeti Mucizesi Düşüncesi" adlı yüksek lisans tezinin gözden geçirilmiş hâlidir.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr
Tel.: +90 212 526 98 06

İçindekiler

Önsöz.....	7
Kısaltmalar Dizini.....	10
Giriş.....	11
1. Abdülhüseyin Zerrinkub'un Hayatı Eserleri ve Düşünce Dünyası	15
1.1. Abdülhüseyin Zerrinkub'un Hayatı	15
1.2. Abdülhüseyin Zerrinkub'un Eserleri.....	20
2. Abdülhüseyin Zerrinkub'un Düşünce Dünyası.....	24
BİRİNCİ BÖLÜM	
Medeniyet Kavramı ve Abdülhüseyin Zerrinkub'un Medeniyet Tasavvuru	35
1. Medeniyetin Kavramsal ve Tarihsel Kökeni	35
2. İslâm Medeniyeti ve Batı.....	39
3. Abdülhüseyin Zerrinkub'un İslam Medeniyet Düşüncesini Reddedişi (İki Yüzyıllık Sessizlik) ve Karname-i İslam	49

İKİNCİ BÖLÜM

Abdülhüseyin Zerrinkub’un İslam Medeniyeti Düşüncesi	59
1. İslam Medeniyetinde Tesamüh Düşüncesi.....	67
2. İslam Medeniyetinde Yönetim Düşüncesi.....	78
3. İslam Medeniyetinde Kurumlar Düşüncesi	85
3.1. İslam Medeniyetinde Kütüphaneler.....	86
3.2. İslam Medeniyetinde Medreseler (Üniversiteler).....	93
3.3. İslam Medeniyetinde Hastahaneler.....	98
3.4. İslam Medeniyetinde Eğitim.....	102
3.5. İslam Medeniyetinde Bilimler	110
Sonuç	127
Kaynakça	135
Dizin	141

Önsöz

Bu çalışma, Abdülhüseyin Zerrinkub’un medeniyet düşüncesini incelemek ve kendisinin değişen İslam medeniyeti fikrini ortaya koymak amacıyla ele alınmıştır. Çalışma, Abdülhüseyin Zerrinkub’un *Du Karn-ı Sukût* ve *Karname-i İslam* kitaplarında medeniyet düşüncesinin süreçle değişiminin incelenmesidir.

Du Karn-ı Sukût ve *Karname-i İslam* kitaplarını merkeze alarak Abdülhüseyin Zerrinkub’un medeniyet düşüncesini ele aldık. Zerrinkub *Du Karn-ı Sukût*’u yazdığı dönemde yaygın ve etkili olan milliyetçilik düşüncesinden etkilenecek İslam medeniyetinin Fars dili ve edebiyatını ve düşünce hayatını durağanlaştırdığını dile getirmiştir. Zerrinkub, iki eseri arasında bir değişim beyan emektedir ama bu değişimin temel sebeplerine, etkilendiği unsurlara kesin bir bilgiyle değinmemektedir. Bu da yazarın düşünce dünyasındaki değişimin nedenlerini görmemizi engellemiştir.

Zerrinkub’un bu iki eseri ve bu eserlerin etrafındaki tartışmalar farklı kitaplarda, tezlerde ve makalelerde konu olmuştur. Bunlar:

1. Siavash Shohani, “Bir Medeniyetin İki Yorumu Abdülhüseyin Zerrinkub’un İki Eseri Üzerine Bir Çalışma: İki Yüzyıllık Sessizlik ve Karname-i İslam”.

2. Murtaza Mutahhari, “İran ve İslam’ın Karşılıklı Hizmetleri (Hıdemat Mütekabil İran ve İslam)”.
3. Mohsen Masoumi, Masoumeh Abangah, “İslam ve İran Arasındaki Etkileşim-Zerrinkub ve Mutahhari’nin Görüşleri Karşılaştırmalı Bir Çalışması”.
4. Vahid Sebzeyanpur, Şehriyar Bakırabadi, Abbas Kerimi, “İslam Çağının Edebi Etkilerinde İran Kimliği-Zerrinkub ve Mutahhari’nin Görüşlerinin Karşılaştırmalı Bir Çalışması (Du Karn-ı Sukût ve Hıdemat Mütekabil İran ve İslam)”.

Çalışmamız giriş, iki bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır. Giriş bölümünde Abdülhüseyin Zerrinkub’un hayatını, eserlerini ve düşünce dünyasını ele aldık. Birinci bölümde medeniyet kavramının kavramsal ve tarihsel kökenini ele aldık. Medeniyet kavramını İslam ve Batı kültürüne katkılarını ve birikimlerini karşılaştırmaya çalıştık. Bu bölümün devamında Zerrinkub’un İslam medeniyetini *Du Karn-ı Sukût*’a göre red etmesinin altında yatan saikleri inceledik. *Karname-i İslam* adlı eserinde neden İslam medeniyetin varlığını kabul ettiğini ve İslam medeniyetini “mucize” bir medeniyet olarak tanımlamasının sebepleri üzerinde durulmuştur. İkinci bölüme A. Zerrinkub’un önemle üzerinde durduğu “Tesamüh” kavramının İslam medeniyet fikrini oluşmasındaki önemli etkisini vurgulayarak başlanmıştır. Birden çok etnisiteyi ve dini bir arada huzur, barış ve adalet içerisinde yaşamasını sağlayan hoşgörü ve yönetim anlayışı incelenmiştir. İslam medeniyetinin fikrinsel olgunluğu doğrultusunda birçok kurum ihdas edildiği ve bu kurumların çalışmaları aktarılmıştır.

Abdülhüseyin Zerrinkub’un dünya görüşüne göre incelediğimiz “İslam medeniyet düşüncesi” yazarımızın kitaplarından ve onun hakkında yazılmış Farsça kitap ve makalelerden yararlanılarak, literatür araştırmasına dayalı bütüncül bir bakış açısıyla açıklamaya çalışılmıştır.

2009 yılında *Karname-i İslam*’ı Türkçeye *İslam Medeniyet Mucizesi* olarak tercüme ederek kazandıran Abuzer Dişkaya’ya ve Ağaç Kitabevi Yayınları’na teşekkür ederim.

Kitabın hazırlanma sürecinde huzurlu bir çalışma ortamı sunan, ilme değer veren ve çalışmamın her aşamasında beni teşvik eden eşime, geleceğe dair umudumun ışığı olan kızıma ve oğluma teşekkür ederim. Kitabın son okumasını yapan Serdar Karabıyık’a, kitabın her aşamasında destek olan değerli dostum ve meslektaşım Coşkun Yıldız’a ve kitabın editörü Doç. Dr. Mirpenç akşit’e teşekkür ederim.

Bilal Karahan

Bursa, 2024

Kaynakça

- Abdurrazık, A., (1995). *İslam'da İktidarın Temelleri*, çev. Ömer Rıza Doğrul, Birleşik Yayınları, İstanbul.
- Açıkgeçenç, A., (2006). *İslam Medeniyetinde Bilgi ve Bilim*, İsam Yayınları, İstanbul.
- Ağırakça, A., (2019). *İslam Medeniyetinin Dirilişi*, Akdem Yayınları, Şubat 2019, İstanbul, 79.
- Akşit, Mirpenç (2019)İslam “Medeniyeti” ve Batı “Civilisation” Kavramı Üzerine Felsefi Bir Sorgulama, İslam ve Yorum III: Din, Bilim ve Medeniyet (Prof. Dr. Fuat Sezgin Anısına), 2019, cilt: II, s. 143-152
- Apak, A., (2003). “İskenderiye Kütüphanesi'nin Akıbeti Üzerine Değerlendirmeler”, *İslami Araştırmalar Dergisi*, C. 16, S. 1, 176-183.
- Arı, Aydoğan, Karabulut, Yusuf, (2013). *İhtida Öyküleri*, Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Arjana, S.R., (2019). *Batı Tahayyülünde Müslümanlar*, çev. M. Murtaza Özeren, İstanbul, Ketebe Yayınları, 1. Baskı.
- Avşar, M., (2017). “Zerrinkub; Bünyad-ı Dayiretü'l-maarif-i İslamî”, *Dânişnâme-i Cihân-ı İslam*, C.: 21, Tahran, <https://rch.ac.ir/article/Details?id=14587> (18.04.2023)
- Aydemir, M., (2022). “Abdülhüseyin Zerrinkub'un İki Yüz Yıllık Sessizlik'i”, *İRAM Bülten*, S. 16, Y. 2, 30-31.
- Aydemir, M., “Abdülhüseyin Zerrinkub'un İki Yüz Yıllık Sessizlik'i” (Çevirimiçi) <https://iramcenter.org/abdulhuseyin-zerrinkubun-iki-yuz-yillik-sessizliki-677> 12.01.2023.
- Bakar, O., (2019). *İslam Medeniyeti ve Modern Dünya*, Çev. Hamza Ateş, İnsan Yayınları, İstanbul, 1. Baskı, 22-25.

- Baltacı, C., (2010). *İslam Medeniyeti Tarihi*, İstanbul, MÜİF Yayınları.
- Barış, M., (2017). “İslam Bilim Tarihi’nde İlk Tercüme Faaliyetleri ve Bilgi Üretimine Katkısı”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 21 / 3, Aralık, 1873-1904.
- Barthold, W., (1963). *İslam Medeniyeti Tarihi*, çev. M. Fuad Köprülü, Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2. Basım.
- Başkan, B., (2021). “Ernest Renan’ın ‘İslam ve Bilim’ Adlı Konferansına Müslüman Dünyadan Gelen Bazı Tepkiler”, *İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, Haziran, S. 15, 98-99.
- Bayrakçı, H., (1990). *İslam Medeniyetinin Devam Eden Tesirleri*, İstanbul, Marifet Yayınları.
- Bayrakdar, M., (2007). *İslam’da Bilim ve Teknoloji Tarihi*, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 5. Baskı.
- Beçene, Y., (2015). *Anadolu’da Hoşgörü Kültürü’nün Kaynakları*, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı.
- Bevilacqua, A., (2020). *Şark Kütüphanesi İslam ve Avrupa Aydınlanması*, çev. Kenan Çapık, İstanbul, Yeditepe Yayınevi.
- Blanck, H., (2017). *Antikçağda Kitap*, çev. Zehra Aksu Yılmaz, İstanbul, Alfa Yayınları, 1. Basım.
- Cündioğlu, D., (1996) “Ernest Renan ve “reddiyeler” bağlamında İslâm-bilim tartışmalarına bibliyografik bir katkı”, *Divan*, C. 1, S. 2, 1-94.
- Çağrı, M., “Müsamaha”, md., *DİA*, 32, 71.
- Çelik, M., (2015). *Osmanlı Medreseleri İle Avrupa Üniversitelerinin İşleyişleri Bakımından Mukayesesi 1450-1600*, Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi SBE, İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı İslam Tarihi Bilim Dalı.
- Çetinkaya, B.A., (2013). *Medine’den Medeniyete*, İstanbul, İnsan Yayınları, 1. Baskı.
- Dalkıran, Ö., (2013). “Kitabın Tarihi”, *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, C. 27, S. 1, 201-213.
- Davud, İ., (1355). “نی ناریا سانسر هرود ایتو کس نر و د”, *Felsefe ve Kelam*, Neşri-i Dershayi ez-Mektebi İslam, Mordad, ss. 535-539. (11.05.2024)
- Dehbaş, A., (1978). “İki Yüzyıllık Sessizlik Kitabının Serencamı/بانتک یار جاما/ود»، *Buhara Dergisi*, Sayı 9. ve 10, Azer ve İsfend, 196-203.
- Dehbaş, A., (1378). “Karname Zerrin/نیرز همانراک/وکنیرز نیسلا د بعر تکد گوسرد/ب», *Buhara Dergisi*, Mordad, S. 7, 29-31.
- Demirci, M., (2019). *Beytü’l-Hikme*, İnsan Yayınları, İstanbul, 3. Baskı.
- Durant, W., (2012). *Medeniyetin Temelleri*, çev. Nejat Muallimoğlu, İstanbul, Erguvan Yayınevi.

- Efe, Z.G., (2018). “Tabip-Filozof Ebu Bekir Razi ve Tıbbı Kazandırdıkları”, *Dicle İlahiyat Dergisi*, Cilt: XX, Sayı: 2, s. 91.
- el-Efendi, A., (1994). *Nasıl Bir Devlet*, çev. Hasan T. Kösebalaban, İstanbul, İlke Yayınları.
- el-Faruki, İ.R., el-Faruki, L.L., (1999). *İslam Kültür Atlası*, çev. Mustafa Okan Kibaroglu, Zerrin Kibaroglu, İstanbul, İnkılab Yayınları, 3. Baskı.
- Enis, M.A., (2021). “İslam Biliminin Temelini Atmak”, *İslam ve Bilim Tartışmaları*, Haz. Mustafa Armağan, İstanbul, Ketebe Yayınları, 1. Baskı, 75-96.
- Erdem, H., (2019). “Medeniyetin Anlamı ve Tanımı”, *Medeniyet Tasavvuru ve Karatay Medresesi*, Konya, KTO Karatay Üniversitesi Yayınları, 15-19.
- Erünsal, İ.E., “Dârülilim”, *DİA*, C. 8, 539-541.
- Erünsal, İ.E., (2018). *Orta Çağ İslam Dünyasında Kitap ve Kütüphane*, İstanbul, Timaş Yayınları.
- Fayda, M., “Zimmi” md, *DİA*, C. 44, 428.
- Fiğlalı, E.R., (1993). *Çağımızda İtikadî İslâm Mezhepleri*, Ankara, Selçuk Yayınları, 6. Baskı.
- Ford, G., (2021). “İslam Biliminin Yeniden Doğuşu”, *İslam ve Bilim Tartışmaları*, Haz. Mustafa Armağan, İstanbul, Ketebe Yayınları, 1. Baskı, 61-74.
- Gibb, H.A.R., (1991). *İslam Medeniyeti Üzerine Araştırmalar*, çev. Atilla Özkök, Kadir Durak, İstanbul, Endülüs Yayınları.
- Gök, M., (2017). *İslâm Tarih ve Medeniyetinde İskenderiye Şehri (Fethinden Emevîlerin Sonuna Kadar) (21/642-132/750)*, Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslâm Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı İslâm Tarihi Bilim Dalı, Konya.
- Görgün, T., (2018). *İslam-Batı İlişkileri Çerçevesinde Medeniyet Meselesi*, İstanbul, Endülüs Yayınları, 1. Baskı.
- Griffel, F., (2020). *İslamı Düşünmek Bir Dini Anlama Denemesi*, çev. Mücahid KAYA, İstanbul, Albaraka Yayınları.
- Güler, R., (2023). “Medeniyet Kavramının Serencamı”, *Teklif 2 Aylık Düşünce Dergisi-Temeddün Sayısı*, Kasım, s. 122-127.
- Günaltay, M.Ş., (2020). *Orta Çağ İslam Dünyasında Bilim Tarihi Makaleleri*, haz. Melek Dosay Gökdoğan, Bihter Türkmenoğlu, Ankara, Türk Tarih Kurumu.
- Güner, A., “Sâbûr b. Erdeşîr”, *DİA*, C. 35, s. 362.
- Güngör, Ö. vd., (2022). “İskenderiye Kütüphanesinin Tarihi Serüveni ve Akıbeti”, *Takvim-i Vekayi*, Cilt: 10, No: 1, 103-124.
- Hassanpashaei, H., (2022). “İran-Fars Milli Kimliğinin Oluşumu ve Türk Sorunu:1800-1940”, *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, Mayıs, S: 6 (1), 209-252.

- Hatipoğlu, M.S., (2005). *Hilafetin Kureysiliği-İslam'da İlk Siyasi Kavmiyetçilik*, Ankara, Kitabiyat Yayınları, 1. Baskı.
- Hulf, T.E., (2008). *Modern Bilimin Doğuşu ve Yükselişi*, çev. İnan Kalaycıoğulları, Ertan Tağman, Aynur Yetmen, Ankara, Epos Yayınları.
- I. Uluslararası İnan Çalışmaları Kongresi Özet Bildiri Kitapçığı**, (2023). 24. <https://iraniancongress.org/index.php/kongre/article/view/39> 15.10.2023
- İbn Mace**, Mukaddime, 17.
- İzzeti, E., (1984). *İslam'ın Yayılış Tarihine Giriş*, çev. Cahit Koytak, İstanbul, İnsan Yayınları, 1. Baskı.
- Kalın, İ., (2018). *Barbar Modern Medeni*, İnsan Yayınları, İstanbul, 1. Baskı.
- Kalın, İ., (2007). *İslam ve Batı*, İstanbul, İsam Yayınları.
- Kanadıkırık, H., (2021). "İnan'da Fars Milliyetçiliği: Self-Oryantalist Bir Hülyadan İslam Cumhuriyetinin Çelişkilerine", *Milliyetçilik Tipolojileri*, ed. Hasan Acar, Nobel Yayınları, Ankara, 2. Basım, 347-370.
- Keseroğlu, H.S., Demir, G., (2016). "Antikçağda Bilim ve Kütüphane", *Türk Kütüphaneciliği*, 30, 3, 365-397.
- Kettani, M.A., (2021). "İslam Bilimi ve İslami Değerler Sistemi", *İslam ve Bilim Tartışmaları*, Haz. Mustafa Armağan, İstanbul, Ketebe Yayınları, 1. Baskı, 119-131.
- Kutluer, İlhan, "İlim" md, *DİA*, C. 22, 109.
- Kutluer, İlhan, "Medeniyet" md., *DİA*, C. 28, 296.
- Kutluer, İ., (2001). *İlim ve Hikmetin Aydınlığında*, İstanbul, İz Yayıncılık.
- Küçükalp, K., Cevizci, A., (2009). *Batı Düşüncesi*, İstanbul, İsam Yayınları, 1. Baskı.
- Laberre, A., (2012). *Kitabın Tarihi*, çev. Işık Ergüden, Ankara, Dost Kitabevi Yayınları.
- Lapidus, İ.M., (1996). *Modernizme Geçiş Sürecinde İslam Dünyası*, çev. İ. Safa Üstün, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- MacLean, G., Matar, N., (2021). *İngiltere ve İslam Dünyası 1558-1713*, çev. Bilal Genç, İstanbul, Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Mansur, M., (1995). *İskenderiye Kütüphanesini Müslümanlar Mı Yaktı?*, sad. Fahri Unan, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Mert, R., (2019). "Bir Arada Yaşama Bağlamında Hz. Ömer Döneminde Kudüs", *Milî ve Nihal*, 16 (1), 199-215.
- Mikhail, A., (2019). *Osman'ın Ağacı Altında-Osmanlı İmparatorluğu, Mısır ve Çevre Tarihi*, çev. Seda Özdil, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1. Basım.
- Nasr, S.H., (2021). "İslam Bilimi Nedir?", *İslam ve Bilim Tartışmaları*, haz. Mustafa Armağan, İstanbul, Ketebe Yayınları, 1. Baskı, 39-51.

- Nasr, S.H., (2006). *İslam ve Bilim*, çev. İlhan Kutluer, İstanbul, YeniŞafak Gazetesi Kültür Armağanı.
- Onat, H., (1997). "Şiiliğin Doğuşu Meselesi", *AÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C.: 36 S.: 1-2.
- Onat, H., (1993). *Emeviler Devri Şii Hareketleri*, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara.
- Örs, D., "ZERRÎNKÛB, Abdülhüseyin" md., *DİA*, C. 44, 297.
- Özel, T.İ., (2021). *İngiliz Doğu Hindistan Şirketi*, İstanbul, Vadi Yayınları.
- Özkan, M., "Medine vesikası", *DİA*, Ek2, 214.
- Palacios, M.A., (2010). *Dante ve İslam*, çev. Güneş Ayas, İstanbul, Okuyan Us Yayın, 1. Baskı.
- Parhun, H., (1379). "Prof. Dr. Abdülhüseyin Zerrinkub'un Tarih Der Terazu Kitabından Hareketle Felsefi Düşüncesi", *Kitab Mah Tarih ve Coğrafya Dergisi*, S.: 35, <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/268085/%D9%81,32-35>. (23.03.2024)
- Platon, (2021) *Devlet*, Çev. Sabahattin Eyüboğlu, M. Ali Cımcöz, İstanbul, İş Bankası Kültür Yayınları, XLVI. Basım,
- Renan, E., (1946). "İslamiyet ve Bilim", *Nutuklar ve Konferanslar*, çev. Ziya İshan, Sakarya Basımevi, Ankara, 183-205.
- Rodinson, M., (2022). *Batı'yı Büyüleyen İslam*, çev. Cemil Meriç, İstanbul, İletişim Yayınları.
- Sabzianpour, V., Bagharabadi, S., Abbas K., (1395). "İki Yüzyıllık Sessizlik ve İnan ve İslam'ın Karşılıklı Hizmetleri Kitabındaki Kimlik Kategorisine Bir Bakış", *Şehid Bahnar Kirman Üniversitesi. Edebiyat ve Beşeri Bilimler Fakültesi İnan Araştırmaları Dergisi*, Y.: 15, S.: 30, Sonbahar ve Kış, s. 67.
- Sardar, Z., Nandy, A., Davies, M.W., (2004). *Barbar Denen Ötekiler*, çev. Emine Buket Sağlam, İstanbul, İz Yayıncılık.
- Sarıçam, İ., Erşahin, S., (2019). *İslam Medeniyeti Tarihi*, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 15. Baskı.
- Serdar, Z., (2021) "İslam Bilimi Olmadan İslam Medeniyeti Düşünülemez", *İslam ve Bilim Tartışmaları*, haz. Mustafa Armağan, İstanbul, Ketebe Yayınları, 1. Baskı, 99-103.
- Southern, R.W., (2022). *Orta Çağ Avrupasında İslam Tasavvuru*, Çev. Halis Sünnetçi, İstanbul, Kutadgu Yayınları, 1. Baskı.
- Şahin, K., Toprak, S., (2016). "Türk Kültüründe Ağaç'ın Düşünsel ve Toplumsal Bağlamı", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 43, Nisan, s. 1310.
- Şen, Z., (2016). *Bilim ve Türkiye*, Ankara, Tübitak Popüler Bilim Kitapları, 1. Baskı, 141.

- Şen, Z., (2022). *Unutulmuş Düşünce ve Bilim Güneşlerimiz*, İstanbul, İstanbul Medipol Üniversitesi Yayınları, 2. Baskı.
- Şohani, S., (1388). “Abdülhüseyn Zarinkub’un ‘Du Karnı Sukût’ ve ‘Karname-i İslam’ Adlı İki Eseri, Bir Medeniyetin İki Farklı Yorumunun Yeniden Okunması”, *İslam Medeniyeti ve Tarihi Dergisi*, S.: 10, Sonbahar-Kış, 157-204.
- Terzioğlu, A., “Bimarhane”, md., *DİA*, 6, 163.
- Touati, H., (2016). *Ortaçağ’da İslam ve Seyahat*, çev. Ali Berktaş, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2. Baskı.
- Türkçe Sözlük 1 A-J*, (1998). Türk Dil Kurumu, 9. Baskı.
- Uslu, R., “Cündişâpür” md. *DİA*, C. 8, s. 117-118.
- Usluer, M., (2021). *Kuruluşundan Emeviler Sonuna Kadar Basra’da Toplum*, Doktora Tezi, AÜ Sosyal Bilimler İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı.
- Valiyev, B., (2021). “Ahundzade’de Millet Fikrinin Oluşumunun Miroslav Hroch’un Yaklaşımı Çerçevesinde Değerlendirilmesi”, *bilig dergisi*, S: 98, 57-64.
- Watt, W.M., (2013). *İslam’ın Ortaçağ Avrupası Üzerindeki Etkisi*, çev. Ümit Hüsrev Yolsal, İstanbul, BilgeSu Yayıncılık.
- Yalaf, H., (2022). *Geçmişten Günümüze Hatay’da Din, Bilim ve Felsefe*, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ana Bilim Dalı.
- Yılmaz, F., (2021). “Tolerans, Hoşgörü ve Müsamaha”, *Değerler Üzerine Felsefi Sorgulamalar*, ed. Ceyhan Akın Cengiz, Ankara, Nobel Yayınları, 151-198.
- Yılmaz, Y., (2021). “İslâm Medeniyetinin Ortaya Çıkışı, Temel Özellikleri ve Gerilemesiyle İlgili Bir Değerlendirme”, *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 11, Sayı: 22, Güz, s. 8.
- Zenginoğlu, S., (2022). “Şarلمان ve Pirenne Tezi”, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, C: 10, S: 32, 236.
- Zerrinkub, A., (2003). *İslam Şafağı*, çev. Hasan Almaz, Anka Yayınları, İstanbul, 1. Baskı.
- Zerrinküb, A., (1978). *Du Karn-ı Sukût*, Sohan Yayınları, Tahran, 9. Baskı
- Zerrinkub, A., (2009). *İslam Medeniyeti Mucizesi*, çev. Abuzer Dişkaya, İstanbul, Ağaç Yayınevi, 1. Baskı.
- Zerrinkub, A., (2014). *Tarihsel Perspektifiyle İnan Tasavvufu*, çev. Nurcan Altun, İstanbul, Önsöz Yayıncılık, 1. Baskı.
- (Çevirimiçi) <https://taaghche.com/book/62281> 10.10.2022.
- (Çevirimiçi) <https://www.imna.ir/news/444008/> 10.10.2022.

Dizin

- A**
- Abbasiler 21, 41, 53, 60, 63, 75, 79, 82, 113, 114, 121, 122, 129
- Acem 112
- Adalet 8, 78, 81, 84, 103, 108, 109, 124
- Ahlak 67, 69, 71, 77, 78, 102, 103, 107, 110, 123, 124
- Ahundzade 14, 25
- Arap/Araplar 12, 14, 16, 18, 20, 21, 26, 27, 32, 33, 43, 46, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 57, 112, 119, 120, 128
- Arap mucizesi 46, 128
- Aristo 108, 114, 119
- Ashab-ı Suffe 97
- Astronomi 43, 57, 93, 94, 105, 112
- Avrupa 11, 16, 18, 27, 36, 37, 40, 41, 42, 43, 47, 48, 64, 71, 77, 82, 83, 84, 88, 91, 95, 97, 101, 104, 109, 110, 119, 121, 123
- B**
- Babil 60, 64
- Bağdat 14, 19, 41, 54, 55, 66, 82, 88, 89, 91, 96, 98, 99, 114, 119, 121, 122, 125
- Barbar 20, 35, 36, 37, 40, 47, 70
- Batı 8, 13, 16, 30, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 58, 59, 63, 65, 66, 67, 70, 88, 89, 93, 94, 104, 110, 111, 112, 119, 121, 122, 128, 130, 133
- Beytü’l-hikme 89
- Bilim 11, 12, 13, 14, 18, 20, 34, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 58, 59, 60, 61, 63, 66, 67, 69, 71, 86, 89, 96, 97, 98, 99, 102, 103, 104, 105, 110, 111, 112, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 122, 124, 127, 131, 132, 133
- Bilim felsefesi 61
- Bizans 42, 75, 77, 98, 113, 114
- C**
- Cami 21, 50, 86, 87, 93, 131
- Cizye 72, 73, 74, 83
- Ç**
- Çin medeniyeti 38, 59
- D**
- Daru’l-Hadis 94

- Daru'l-İslam 74, 75
 Daru'l-Kurra 94
 Du Karn-ı Sukût 7, 8, 32, 52, 53, 54, 55
- E**
 Eflatun 60, 112, 114
 Ehl-i beyt 80
 Ehl-i Kitap 72, 73, 74, 76
 Emevi/Emeviler 21, 33, 41, 53, 74, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 91, 108, 122, 128, 129
 Endülüs 41, 42, 43, 48, 82, 91, 93, 119, 122
- F**
 Farabi 30, 37, 57, 96, 108, 119
 Farsça 8, 12, 17, 23, 25, 27, 55, 67, 86, 98
 Fatımiler 82, 90
 Felsefe 11, 16, 17, 26, 30, 43, 56, 61, 93, 100, 104, 105, 107, 112, 120, 122, 123
 Feth/fetih 25
 Fıkıh 16, 84, 106
- G**
 Gazzali 16, 22, 24, 30, 46, 48, 107, 116, 117, 127, 128, 130
 Goethe 47
- H**
 Hacı Şeyh Abdulhasan Şarani 16, 27
 Haçlı seferleri 41, 42, 47, 108, 109, 125
 Hadis 16, 78, 80, 94, 102, 106, 115
 Halife 14, 54, 68, 78, 79, 80, 81, 88, 89, 92, 95, 99, 113, 114, 121
 Harun Reşid 98, 121
 Hastahane (Daru's-şifa) 101
- Hıristiyan 27, 42, 43, 47, 53, 61, 67, 68, 72, 73, 74, 76, 86, 92, 109, 112, 114, 123
 Hikmet 16, 22, 30, 119, 120
 Hint medeniyeti 38, 59, 119
 Hz. Muhammed 21, 29, 31, 33, 35, 47, 48, 68, 73, 78, 80, 81, 94, 102, 106, 110, 117, 121
 Hz. Ömer 68, 78, 92
 Hz. Peygamber 21, 72, 106, 116, 117, 118
- İ**
 İbn Bitrucci 46
 İbn Rüşd 30, 46, 48, 96
 İbn Sina 30, 37, 46, 48, 89, 96, 97
 İhvan-ı Safa 30
 İki Yüzyıllık Sessizlik 7, 12, 13, 14, 15, 20, 27, 28, 32, 49, 50, 51, 54, 55, 56
 İlim 15, 21, 46, 48, 57, 66, 76, 89, 90, 91, 93, 94, 97, 107, 110, 111, 113, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 123, 125, 131
 İran medeniyeti 12, 75, 77
 İran milliyetçiliği 15, 25, 33, 50
 İskenderiye 86, 92, 96, 107, 111
 İslam eğitimi 103, 104, 108, 109
 İslam felsefesi 27, 30, 96, 97, 119, 123
 İslam hukuku 72, 80, 82, 84, 106, 118
 İslam medeniyeti 7, 8, 11, 12, 14, 15, 16, 21, 22, 27, 28, 29, 30, 33, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 55, 56, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95,

- 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 128, 129, 130, 131, 132
- K**
 Kadın 53, 83, 84, 85, 106, 107, 117, 131
 Kadim kültür 49, 63
 Kadisiye 15
 Karname-i İslam 7, 8, 11, 15, 20, 22, 27, 29, 32, 33, 49, 51, 55, 56, 57, 58, 128, 131
 Kalam 27, 32, 73, 96, 123
 Kilise 36, 77, 104
 Kimya 56, 100, 105
 Kindi 30, 96, 101
 Kölelik 83, 84, 131
 Kristof Kolomb 42
 Kudüs 41, 42, 68, 108
 Kur'an-ı Kerim 44, 69, 73, 78, 116, 129
 Kültür 20, 22, 37, 38, 40, 44, 45, 48, 57, 60, 61, 62, 63, 66, 75, 85, 112, 116, 121, 123, 129, 133
 Kütüphane 18, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 98, 131
- M**
 Matematik 43, 56, 93, 105, 112, 114, 123
 Maxime Rodinson 47, 48
 Medeniyet 7, 8, 15, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 47, 49, 50, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 67, 71, 75, 89, 93, 115, 121, 125, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133
 Medrese 16, 22, 86, 93, 95, 96, 97, 131
- Metafor 48
 Mısır medeniyeti 38, 59
 Milli kimlik 25, 127, 128, 129
 Milliyetçilik 7, 13, 24, 26, 57, 77
 Miskeveyh 37, 107
 Moğol 21, 26, 41, 63, 76, 125
 Molla Ali Ekber Hansari 16
 Muhiddin İbn Arabi 48
 Murtaza Mutahhari 7, 8, 28, 33, 49, 51, 55, 56, 128, 129
 Mutezile 121, 123
- N**
 Namık Kemal 14
 Napolyon 42
 Nasirüddin-i Tûsî 107
 Nizamiye medreseleri 97
- O**
 Ortaçağ 40, 47, 56, 64, 70, 71, 73, 75, 82, 88, 93, 96, 99, 104, 120, 123
- P**
 Peygamber 21, 72, 74, 78, 79, 85, 102, 106, 116, 117, 118
 Pisagor 60
- R**
 Reform 65, 75, 77
 Renan 14
 Rihle 88
 Rönesans 14, 25, 43, 46, 58, 75, 77, 123, 130
- S**
 Sabiiler 67, 72, 73, 112
 Sahn-ı Saman Medresesi 97
 Sasani/Sasaniler 12, 15, 39, 53, 55, 60, 74
 Selahaddin Eyyubi 101, 108, 109

- Selçuklu 76, 97, 98, 99, 124
Sühreverdi 30
Süleymaniye Medresesi 97
- Ş**
Şark Kütüphanesi 47, 90, 91
Şarlman 14, 114, 121
Şia 79, 80, 129
Şiilik 79, 80, 84, 85
- T**
Taassup 44, 62, 67, 71, 75, 120,
132
Tarık bin Ziyad 41
Tasavvuf 16, 18, 20, 22, 24, 29, 30,
57, 107
Tesamüh (hoşgörü) 8, 33, 56, 57,
64, 65, 66, 67, 68, 69, 71, 75, 76,
- 77, 78, 108, 109, 120, 124, 131,
132
Thales 60
Tıp 43, 56, 93, 94, 98, 99, 100, 102,
105, 112, 114, 118, 123
Toby E. Hulf 86, 96
- V**
Voltaire 36, 47
- Y**
Yahudi 61, 67, 68, 72, 74, 75, 76,
112
Yıldırım Medresesi 97
Yunan medeniyeti 44, 59
- Z**
Zekeriya Razi 99, 100
Zerdüştlük 52, 53, 60

MEDENİYET YOLCULUĞU

İranlı Abdülhüseyin Zerrinkub (1923-1999) edebiyat, tarih ve bilim alanında tanınmış bir mütefekkidir. Kitapta Abdülhüseyin Zerrinkub'un hayatı, eserleri ve İslam'ın medeniyet düşüncesi hakkındaki görüşleri ele alınmaktadır.

Zerrinkub'un İslam medeniyeti hakkındaki düşüncesi iki döneme ayrılmaktadır: Birincisi; İslam medeniyeti hakkında olumsuz bir düşünce beslediği dönemdir. İkincisi ise, düşüncelerini değiştirerek İslam medeniyetini savunduğu dönemdir. Bu düşüncesini Karname-i İslam adlı eserde yazmıştır.

Zerrinkub, İslam medeniyetinin etkisini şöyle tarif etmektedir: "İslam medeniyeti, hem diğer kadim medeniyetlerin bilimsel ve felsefi miraslarının devam etmesini sağladı, hem de yaptığı yeniliklerle daha önce eşi görülmemiş bir kültür ve medeniyet insanlığa armağan etti."

Zerrinkub "İslam medeniyeti insanlık tarihinin en parlak sayfalarından biridir." diyerek İslam medeniyetini insanlık tarihinin diğer medeniyetler içindeki farklılığını ifade etmektedir. O buradan yola çıkarak "İslam Medeniyeti Mucizesi" ve "İslam Kültür Mucizesi" ifadelerini kullanmayı uygun görmüştür.

